

สูงวัย ไม่ล้า

กก.ณัฐดนัย เอื้อจ้านงค์

โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุชลบุรี

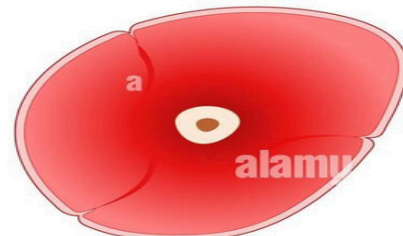
มวลกล้ามเนื้อ

ร้อยละ 40
ของน้ำหนักตัว

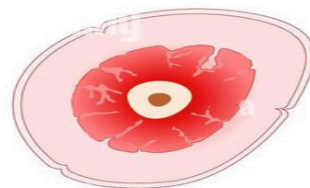
กิจกรรมประจำวันต่างๆ

- โภชนาการ (อาหาร 5 หมู่)
- การพักผ่อน
- การออกกำลังกาย

ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในผู้สูงอายุ

Young and active

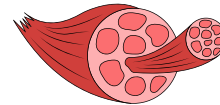
Old and passive

Types of muscle

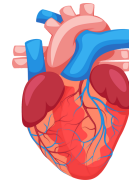
กล้ามเนื้อเรียบ (smooth m.)

ทำงานอยู่นอกอำนาจจิตใจ (Involuntary muscle) ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของอวัยวะภายในที่มีลักษณะเป็นโพรงหรือท่อ

กล้ามเนื้อหัวใจ (cardiac m.)

มีหน้าที่หลักในการหดตัวและคลายตัวเป็นจังหวะเพื่อสูบฉีดเลือด ไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆ ที่ร่างกาย

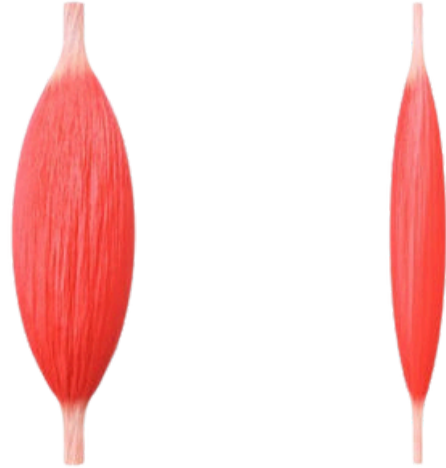
กล้ามเนื้อลาย (skeleton m.)

การควบคุมการเคลื่อนไหวและการทรงตัว โดยทำงานภายใต้อำนาจจิตใจที่เราสั่งการได้

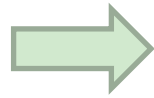

SARCOPENIA

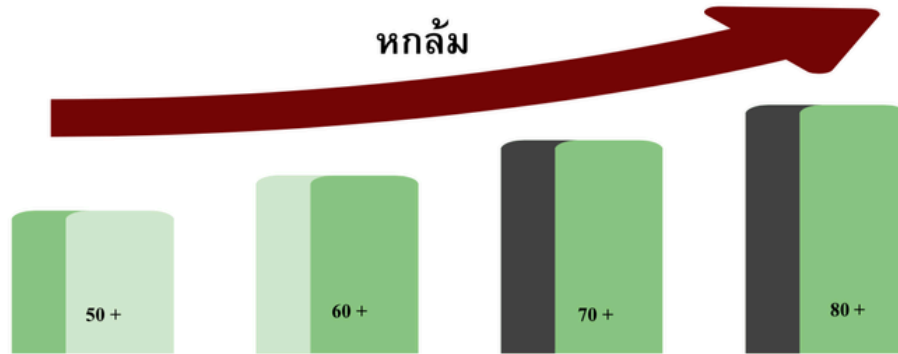
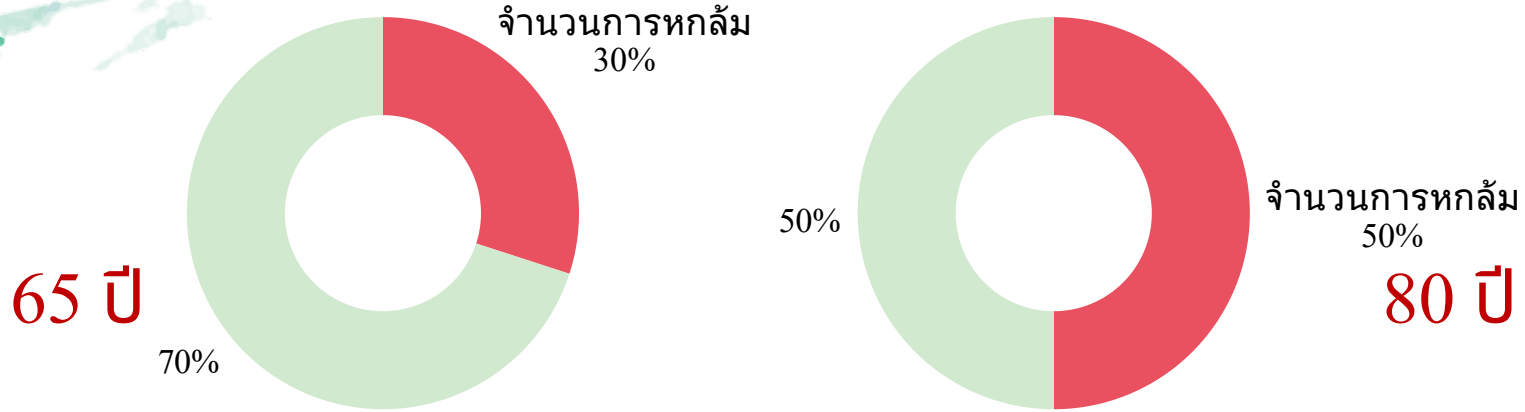

อายุเพิ่มขึ้น

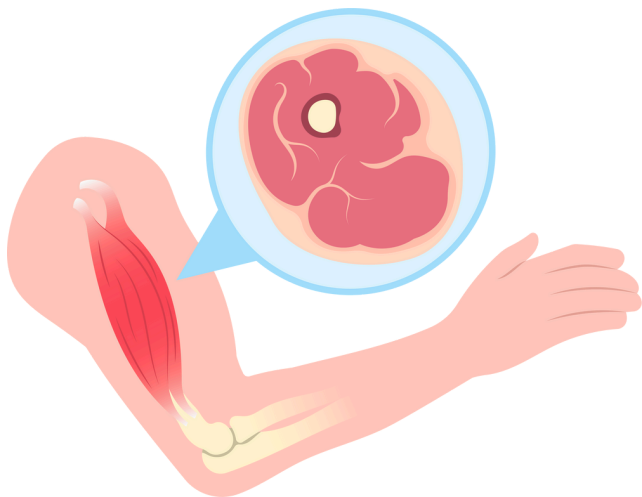
มวลกล้ามเนื้อลดลง

อุบัติการณ์เกิดการพลัดตกหกล้ม

☐ เมื่ออายุเพิ่มขึ้นจำนวนครั้งในการล้มจะมากขึ้นตามไปด้วย

ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในผู้สูงอายุ

- มวลกล้ามเนื้อสูงสุด (Peak Muscle Mass) ในระหว่าง ช่วงอายุ 30-40 ปี
- หลังจากอายุ 40 ปี ร่างกายจะสูญเสียมวลกล้ามเนื้อโดยเฉลี่ยประมาณ 8% ในทุกๆ 10 ปี
- หลังจากอายุ 40 ปี เป็นต้นไปมวลกล้ามเนื้อจะเริ่มลดลงประมาณ 1-2% ต่อปี
- หลังจากอายุ 50-60 ปี ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อก็จะลดลงในอัตราเร่งขึ้นคือประมาณ 1.5% ต่อปีและจะลดลงเร็วขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น

ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในผู้สูงอายุ

อาการแสดง

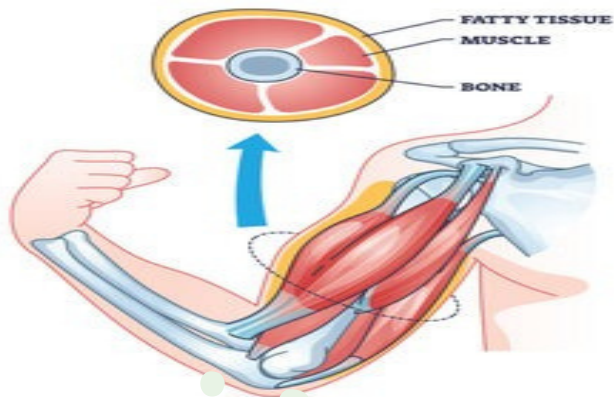

1. ลุกนั่งลำบาก
2. การทรงตัวลดลง
3. หกล้มบ่อย เพิ่มความเสี่ยงภาวะกระดูกหัก
4. น้ำหนักลดลง
5. เหนื่อยง่าย
6. จำกัดการใช้ชีวิตประจำวัน
7. ภาวะซึมเศร้า

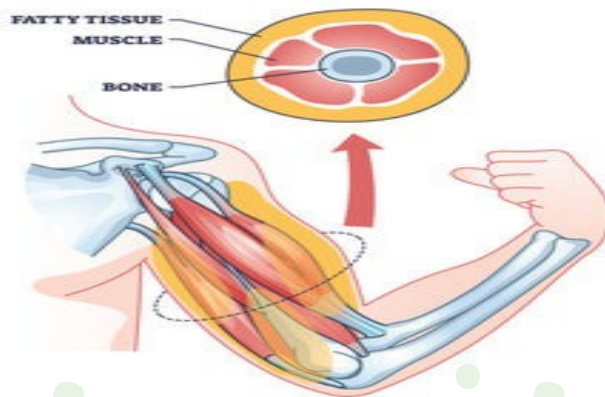
ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในผู้สูงอายุ

SARCOPENIA

HEALTHY MUSCLE MASS

MUSCLE LOSS IN SARCOPENIA

ความแข็งแรงกล้ามเนื้อ

มวลกล้ามเนื้อ

ภาวะทางสุขภาพ

มวลกล้ามเนื้อลดลง → เสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนมากขึ้น → ส่งผลต่อการฟื้นตัว

ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในผู้สูงอายุ

-เพิ่มความแข็งแรงในการยก

-ความแข็งแรงของระบบหัวใจ
และหลอดเลือดลดลง

-ภาวะเปราะบาง

-จำกัดการทำกิจกรรมประจำวัน

จะรู้ได้อย่างไร?

กล้ามเนื้อ “ลีบ”

หรือมวลกล้ามเนื้อน้อย

แบบคัดกรองภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย SARC-F

คำถาม	คะแนน
1. ท่านคิดว่าการยกและถือของที่มีน้ำหนัก 20 กิโลกรัม ยากหรือไม่ (ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ)	ไม่ยาก = 0 ยากเล็กน้อย = 1 ยาก = 2
2. ท่านรู้สึกว่าการเดินภายในห้องยากหรือไม่ (การเดิน)	ไม่ยาก = 0 ยากเล็กน้อย = 1 ยาก = 2
3. ท่านเคลื่อนย้ายตนเองจากเก้าอี้ไปที่เตียงนอนยากหรือไม่ (การลุกนั่ง)	ไม่ยาก = 0 ยากเล็กน้อย = 1 ยาก = 2
4. ท่านรู้สึกว่าการเดินขึ้นบันได 10 ชั้นยากหรือไม่ (การขึ้นบันได)	ไม่ยาก = 0 ยากเล็กน้อย = 1 ยาก = 2
5. ท่านเคยมีประวัติการหกล้มมากที่สุดครั้ง (การหกล้ม)	ไม่เคย = 0 1-3 ครั้ง = 1 > 4 ครั้ง = 2
คะแนนรวม =	แปลผล ☐ ปกติ ☐ เสี่ยง

การแปลผล

- คะแนน ≤ 4 คะแนน แปลผลว่า มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย

การวัดเส้นรอบวงน่อง

2. การวัดเส้นรอบวงน่อง (Calf circumference)

(ผู้ชาย: < 34 ซม. = 10 คะแนน ผู้หญิง: < 33 ซม. = 10 คะแนน)

ค่าที่ได้ (ซม.) =

แปลผล ปกติ ต่ำกว่าเกณฑ์

การแปลผล

- เพศชาย < 34 ซม.
- เพศหญิง < 33 ซม.

แปลผลว่า ผู้สูงอายุมีมวลกล้ามเนื้อลดลงและมีความเสี่ยงในการมีภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย

การทดสอบวัดแรงบีบมือ

3. การทดสอบวัดแรงบีบมือ (Handgrip strength)

(ผู้ชาย: < 28 กก. ผู้หญิง: < 18 กก.)

ค่าที่ได้ (กก.) =

แปลผล ปกติ ต่ำกว่าเกณฑ์

การแปลผล

- เพศชาย < 28 กก.
  - เพศหญิง < 18 กก.
- แปลผลว่า ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อภาพรวมลดลง

การทดสอบลุกยืน 5 ครั้ง (5 time to stand)

วัตถุประสงค์

- ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อร่างกายส่วนล่าง
- ลดความเสี่ยงจากการหกล้ม

อุปกรณ์

- เก้าอี้ไม่มีล้อเลื่อน (ความสูงประมาณ 17 นิ้ว)
- นาฬิกาจับเวลา

การแปลผล : ถ้าใช้เวลา ≥ 10 วินาที แสดงว่ามีความเสี่ยงในการล้ม

ลุกยืน-นั่งบนเก้าอี้ 30 วินาที (30 seconds chair stand)

ระวัง!
เก้าอี้ต้องชิดผนัง

วัตถุประสงค์

- ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อร่างกายส่วนล่าง
- ลดความเสี่ยงจากการหกล้ม

อุปกรณ์

- เก้าอี้ไม่มีล้อเลื่อน (ความสูงประมาณ 17 นิ้ว)
- นาฬิกาจับเวลา

ลุกยืน-นั่งบนเก้าอี้ 30 วินาที (30 seconds chair stand)

แปลผล

ดีมาก	ทำได้มากกว่า 8 ครั้ง ใน 30 วินาที	แสดงว่า กล้ามเนื้อขา แข็งแรงมาก ไม่มีความ เสี่ยงต่อการหกล้ม
ดี	ทำได้เท่ากับ 8 ครั้ง ใน 30 วินาที	แสดงว่า กล้ามเนื้อขา แข็งแรง ไม่มีความ เสี่ยงต่อการหกล้ม
เสี่ยง	ทำได้น้อยกว่า 8 ครั้ง ใน 30 วินาที	แสดงว่า กล้ามเนื้อขาไม่ แข็งแรง มีความเสี่ยง ต่อการหกล้ม

Age	Men	Women
60-64	< 14	< 12
65-69	< 12	< 11
70-74	< 12	< 10
75-79	< 11	< 10
80-84	< 10	< 9
85-89	< 8	< 8
90-94	< 7	< 7

30 second chair stand test

จุดประสงค์

- เพื่อทดสอบความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อขา

อุปกรณ์

17" high

30 second chair stand test

วิธีการประเมิน

Figure 1. Smartwatch-based 30SCS test

1. ให้ผู้ถูกทดสอบนั่งที่บริเวณกึ่งกลางเก้าอี้ เท้าวางราบกับพื้น หลังตรงและกอดอก
2. เมื่อผู้ทดสอบพูดคำว่า “เริ่ม” ให้ผู้ถูกทดสอบยืนขึ้นตัวตรงแล้วกลับลงไปนั่งทำสลับกันไปเรื่อยๆเป็นเวลา 30 วินาที
3. เริ่มจับเวลาเมื่อผู้ทดสอบพูดคำว่า “เริ่ม” และถ้าผู้ถูกทดสอบใช้มียันเพื่อลุกยืนให้หยุดการทดสอบและให้คะแนนเป็น “0”
4. นับจำนวนครั้งที่ทำได้เมื่อผู้ถูกทดสอบยืนขึ้นตัวตรงในเวลา 30 วินาที
5. ถ้าผู้ถูกทดสอบยืนขึ้นได้ครั้งหนึ่งแล้วหมดเวลา ให้นับจำนวนครั้งในการยืนครั้งนั้นด้วย
6. **จับเวลา 30 วินาที**

30 second chair stand test

การแปลผล : เสี่ยงต่อการหกล้ม

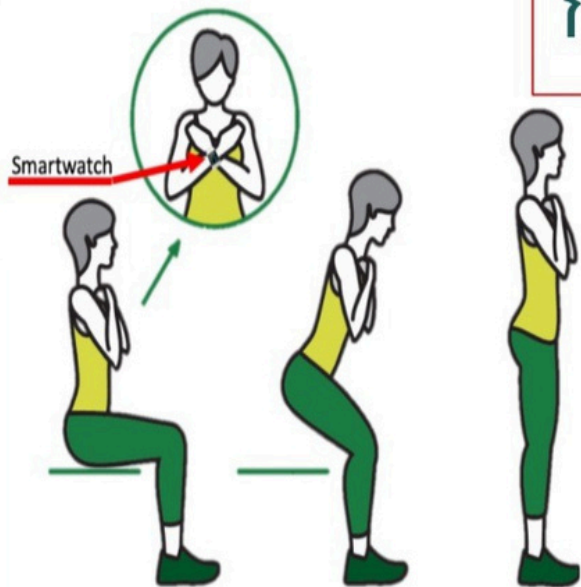

Figure 1. Smartwatch-based 30SCS test

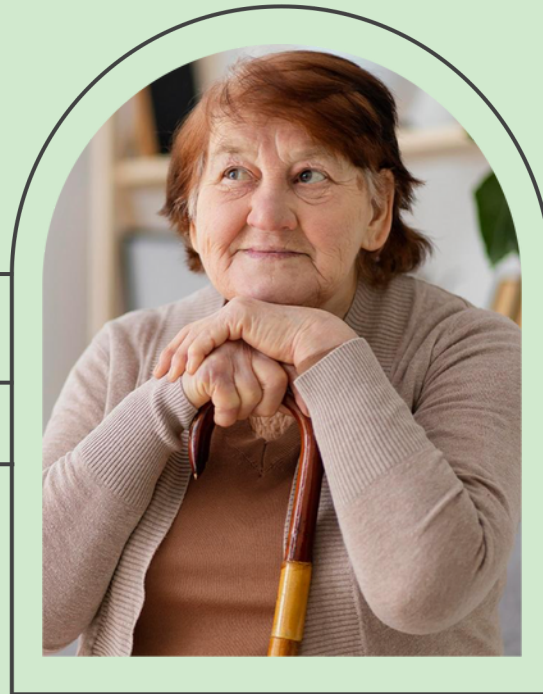
Age	Men	Women
60-64	< 14	< 12
65-69	< 12	< 11
70-74	< 12	< 10
75-79	< 11	< 10
80-84	< 10	< 9
85-89	< 8	< 8
90-94	< 7	< 4

02

การออกกำลังกายเสริม
สร้างมวลกล้ามเนื้อ

การออกกำลังกายใน ภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยในผู้สูงอายุ

การประเมินความหนักของการออกกำลังกาย

ค่าการเต้นของหัวใจสูงสุด (Maximum heart rate)

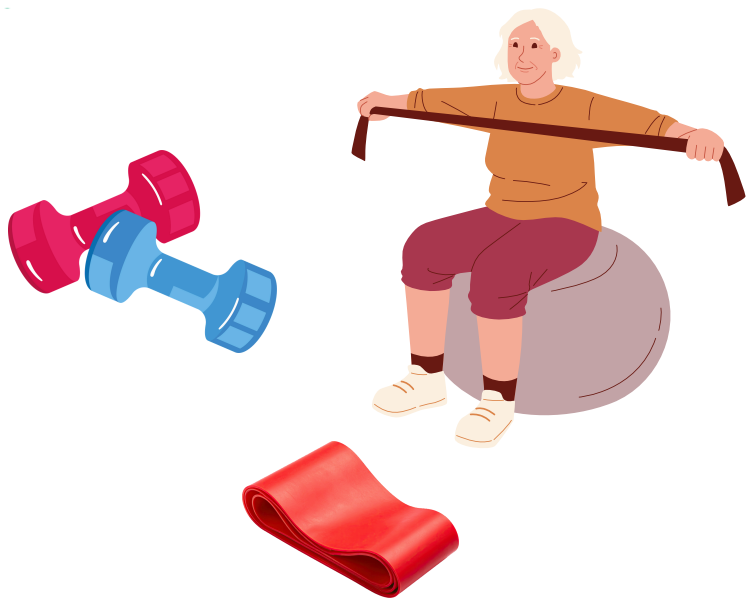
- ซีพจรสูงสุดของแต่ละอายุ = $220 - \text{อายุ}$
- เช่น ซีพจรสูงสุดของคนอายุ 40 ปี = $220 - 40 = 180$ ครั้ง/นาที

การออกกำลังกายแบบมีแรงต้าน (Resistance exercise: RE)

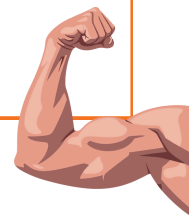
การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

เป็นการออกกำลังกายโดยใช้แรงต้านหรือน้ำหนักจากร่างกายหรือแรงต้าน จากน้ำหนักภายนอก เช่น ดัมเบล ฤงทรา ย เป็นต้น

ซึ่งเป็นวิธีเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและช่วยเพิ่มมวลกล้ามเนื้อ

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

เพิ่มมวลกล้ามเนื้อ

เพิ่มสมรรถภาพทางด้านร่างกาย
ในวัยกลางคนและผู้สูงอายุ

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

- ความถี่ในการออกกำลังกาย (Training frequency)

3- 5 วันต่อสัปดาห์
12 สัปดาห์

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

รูปแบบการออกกำลังกาย (Exercise selection)

ส่วนบน

Chest press

Seated row

Pull down

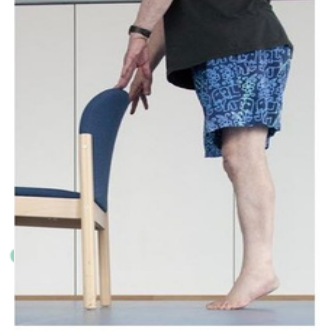

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

รูปแบบการออกกำลังกาย (Exercise selection)

ส่วนล่าง

Squat/leg press
Knee
extension
Leg curl
Calf raise

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

ความหนักในการออกกำลังกาย (Exercise intensity)

40 - 60% 1 RM

70 - 85% 1RM

1 RM คือน้ำหนักที่มากที่สุดที่เราสามารถยกได้เพียง 1 ครั้ง
แล้วไม่สามารถยกขึ้นได้อีก

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

- ความหนักในการออกกำลังกาย (Exercise intensity)

RPE 3-5 (ปานกลาง-หนัก)

RPE 6-8 (หนัก-หนักมากๆ)

RPE

คือ

การประเมินระดับการรับรู้การออกแรงของร่างกาย

การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน

ความถี่ในการออกกำลังกาย
(Training frequency)

รูปแบบการออกกำลังกาย
(Exercise selection)

ปริมาณการออกกำลังกาย
(Exercise volume)

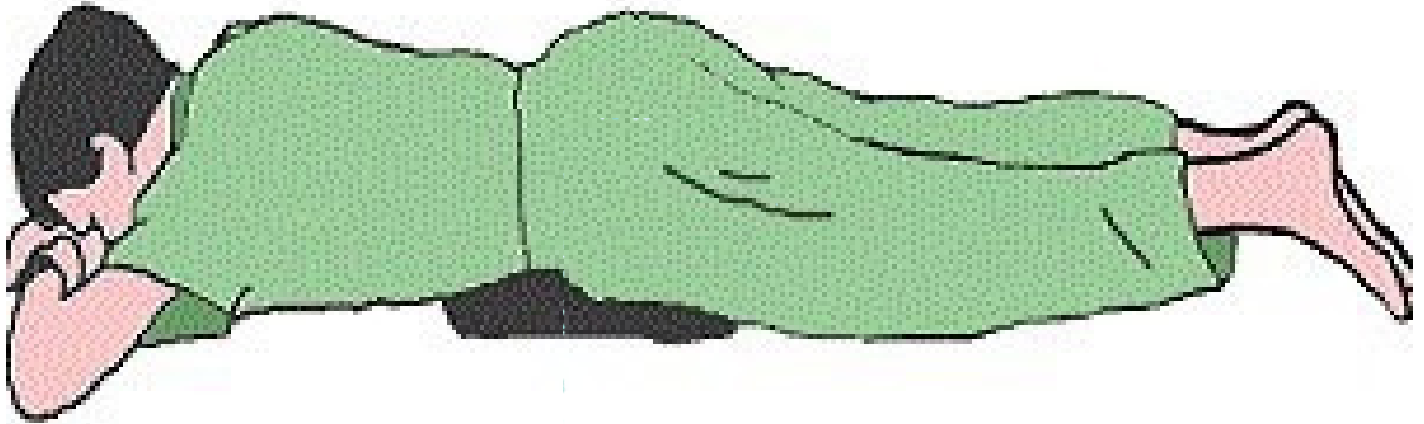
ช่วงพัก
(Rest period)

ความหนักในการออกกำลังกาย
(Exercise intensity)

**การล่าและบาดเจ็บ
ของกล้ามเนื้อ**

นอนคว่ำ 30 วินาที

เพื่อกระตุ้นการทำงานของกล้ามเนื้อหลัง และยืดกล้ามเนื้อบริเวณด้านหน้า

โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร เพื่อผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี